

Guía Docente				
Datos Identificativos				2016/17
Asignatura (*)	Habilidades acuáticas e a súa didáctica	Código	620G01007	
Titulación	Grao en Ciencias da Actividade Física e do Deporte			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánInglés			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Educación Física e Deportiva			
Coordinación	Sanchez Molina, Jose Andres	Correo electrónico	jose.andres.sanchez.molina@udc.es	
Profesorado	Sanchez Molina, Jose Andres	Correo electrónico	jose.andres.sanchez.molina@udc.es	
Web	www.motorcontrolgroup.com/			
Descrición xeral	<p>Módulo: Fundamentos dos deportes.</p> <p>Competencias do módulo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Identificar, e comprender os requisitos psico e sociomotores das habilidades de diversos deportes e actividades deportivas, coñecendo os elementos técnico-tácticos que os estruturan e executalos basicamente. 2. Diseñar, desenvolver e avaliar procesos básicos de ensino-aprendizaxe de diversos deportes e actividades deportivas, con atención ás súas peculiaridades didácticas, tendo en consideración a diversidade: xénero, idade, discapacidade. <p>Esta materia pretende ser a base para todo o desenvolvemento curricular relacionado coa motricidad no medio acuático; faise participe dunha formulación tradicional dos estudos de Educación Física, segundo o cal, trátase a adaptación do home ao medio que lle rodea, o que significa buscar unha mellor integración humana primeiro co seu propio corpo e despois co espazo e obxectos exteriores.</p> <p>No contexto referido, impártese un enfoque aberto baseado nunha formulación educativa das actividades acuáticas, por crer que brinda máis posibilidades para chegar cun maior éxito a calquera outro ámbito da actividade físico-deportiva no medio acuático; existe tamén preocupación por ofrecer unha metodoloxía e uns medios de intervención baseados tanto no cúmulo de coñecementos como de experiencias a desenvolver durante o curso académico.</p> <p>Ten vinculación directa coas seguintes materias:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actividades acuáticas saudable e socorrismo (optativa) - Iniciación en deportes IV (natación) <p>A docencia realizarase en grupo mediano (20 alumnos) cun total de 3.5 h/semana</p>			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A4	Coñecer e comprender as bases que aporta a educación física á formación das persoas.
A5	Fomentar a convivencia, estimulando e poñendo en valor a capacidade de constancia, esforzo e disciplina dos participantes nas actividades de educación física e deportiva.
A8	Diseñar, desenvolver, e avaliar os procesos de ensino ? aprendizaxe, relativos á actividade física e o deporte, con atención e titorización segundo as características individuais e contextuais das persoas (xénero, idade, discapacidade, culturas, etc.).
A11	Posuír o conxunto de habilidades ou competencias docentes que faciliten o proceso de ensino-aprendizaxe na aula de educación física.
A12	Avaliar e elaborar instrumentos de recollida de datos que atendan aos aprendizaxes do alumno, ao proceso de ensino en sí e á función del docente.
A18	Diseñar e aplicar métodos adecuados para o desenvolvemento e a avaliación técnico-científica das habilidades motrices básicas nas diferentes etapas evolutivas do ser humano, considerando o xénero.

A21	Deseñar, planificar e realizar actividades físicas e deportivas en lugares ou espazos que implican un risco intrínseco: no medio acuático, na neve ou outros do medio natural ou con animais.
A25	Identificar e comprender os requisitos psicomotores e sociomotores das habilidades deportivas, executando basicamente as habilidades motrices específicas dun conxunto de deportes, considerando as diferenzas por xénero.
A26	Identificar e aplicar as peculiaridades didácticas de cada especialidade deportiva na intención pedagóxica dos diferentes ámbitos de intervención.
A27	Aplicar os principios cinesiolóxicos, fisiolóxicos, biomecánicos, comportamentais e sociais nos contextos educativo, recreativo, da actividade física e saúde e do adestramento deportivo, recoñecendo as diferenzas biolóxicas entre homes e mulleres e a influencia da cultura de xénero nos hábitos de vida dos participantes.
A31	Realizar a análise funcional da conduta nos contextos deportivos, educativos ou de exercicio físico para a saúde, como paso previo á intervención psicolóxica.
A33	Seleccionar e saber utilizar o material e equipamento deportivo adecuado para cada tipo de actividade físico-deportiva no contexto educativo, deportivo, recreativo e da actividade física e saúde.
B1	Coñecer e posuír a metodoloxía e estratexia necesaria para a aprendizaxe nas ciencias da actividade física e do deporte.
B2	Resolver problemas de forma eficaz e eficiente no ámbito das ciencias da actividade física e do deporte.
B4	Trabajar de forma colaboradora, desenvolvendo habilidades, de liderado, relación interpersoal e traballo en equipo.
B5	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán.
B6	Dinamizar grupos nos diferentes ámbitos do exercicio profesional.
B7	Xestionar a información.
B8	Desenvolver hábitos de excelencia e calidade nos diferentes ámbitos do exercicio profesional.
B9	Comprender a literatura científica do ámbito da actividade física e o deporte en lingua inglesa e en outras linguas de presenza significativa no ámbito científico.
B11	Desenvolver competencias para a adaptación a novas situacións e resolución de problemas, e para a aprendizaxe autónoma.
B12	Coñecer os principios éticos necesarios para o correcto exercicio profesional e actuar de acordo con eles.
B15	Comprender e saber utilizar as importantes posibilidades que a educación física e o deporte teñen para xerar hábitos sociais e valores democráticos (coeducación de xéneros, respecto á diversidade social e cultural, cooperación, competición respectuosa, compromiso co contorno?).
B16	Dominar habilidades de comunicación verbal e non verbal necesarias no contexto da actividade física e o deporte.
B17	Promover e avaliar actividades de ampliación curricular, referentes á creación de hábitos autónomos de actividade física e deporte.
B19	Exercer a profesión con responsabilidade, respecto e compromiso.
B20	Coñecer, reflexionar e adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e o traballo en equipo a partir das prácticas externas en algún dos principais ámbitos de integración laboral, en relación ás competencias adquiridas no grao que se verán reflectidas no traballo fin de grao.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Identificar os distintos ámbitos das actividades acuáticas, as súas relacións e paralelismos coa vida do home; comprendendo as diferenzas entre as distintas prácticas que engloba cada ámbito e valorando, especialmente, as posibilidades de desenvolvemento dunha educación física de base no medio acuático.	A4 A25	B7	C7
Recoñecer as posibles dificultades dun alumno durante a fase de adaptación ao medio acuático, sobre a base das diferenzas psicomotrices con respecto ao medio terrestre; entender a actitude necesaria e dispoñer das estratexias de intervención para facilitar o devandito proceso.	A4 A11 A31	B5	
Adquirir un coñecemento básico dos fenómenos físicos que interveñen sobre o home durante o desenvolvemento de calquera actividade acuática para unha mellor comprensión destas.	A27	B9 B15	

Comprender a evolución dos obxectivos xerais a establecer no proceso de adquisición das habilidades acuáticas e seleccionar posibles contidos motoras para logralos.	A11 A26 A27 A33	B1 B2	
Coñecer os procedementos metodolóxicos fundamentais para o ensino das habilidades acuáticas, discriminando os elementos que dificultan a consecución dun determinado obxectivo e establecendo os medios para alcanzalo.	A11 A12 A18	B1 B7	C1
Vivenciar numerosas variantes de traballo das distintas habilidades acuáticas, experimentar a evolución da dificultade de execución sobre a base dos elementos que as integran e practicar ata lograr o grao de competencia motora contemplado no apartado avaliación da práctica da actividade física que garanta a plena autonomía no medio acuático e a capacidade para iniciar a adquisición de habilidades específicas deportivas.	A5 A25	B4 B6 B11 B16 B20	
Definir e distinguir os elementos integrantes das variables de traballo, en función da habilidade acuática, permitindo, dun modo xustificad, xerar tarefas nas distintas fases da evolución dun suxeito en relación co medio acuático para a consecución dun obxectivo concreto dun determinado nivel de ensino.	A8	B1 B2 B16 B20	
Analizar os métodos para o ensino das habilidades acuáticas e as súas posibilidades de aplicación atendendo ás distintas variables que poden incidir nun programa de ensino acuático.	A11		C6
Aplicar as técnicas de ensino e reflexionar sobre a conveniencia de adaptar a información á idade do alumno e sobre como e cando dar o coñecemento dos resultados nunha actividade acuática.		B20	
Avaliar os estilos de ensino con maior posibilidade de aplicación no ensino das habilidades acuáticas e xustificar o seu emprego en actividades concretas.	A11		C6
Coñecer as funcións e responsabilidades dos distintos membros que integran unha Escola de Actividades Acuáticas, entender cales son as de maior importancia e analizar as posibles consecuencias da súa renuncia.		B12	
Familiarizarse cos elementos necesarios para a organización e desenvolvemento dun programa completo nunha escola de actividades acuáticas que contemple a existencia de diferentes niveis	A8 A21	B11 B15 B17	
Elaborar sesións de posible aplicación nunha escola de actividades acuáticas atendendo a criterios establecidos de organización e intervención e discutir sobre o seu deseño e posta en práctica.	A8 A11 A12	B20	
Analizar, criticar e discutir a intervención propia e allea no proceso de ensino e formular alternativas ante problemas suscitados.	A26	B5 B6 B8 B16 B17 B19 B20	C7
Recoñecer as condicións de seguridade necesarias nas distintas situacións que se poden xerar nos diferentes ámbitos das actividades acuáticas.		B5 B12	

Contidos	
Temas	Subtemas
Bloque temático 1. As habilidades básicas acuáticas	<p>Tema 1. Ámbitos das actividades acuáticas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto de actividade acuática 2. Ámbito ensino 3. Ámbito rendemento deportivo 4. Ámbito hixiénico-corporal 5. Ámbito recreativo

Bloque temático 1. As habilidades básicas acuáticas	<p>Tema 2. Adaptación ao medio acuático: familiarización</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto 2. Diferenzas psicomotrices entre medio acuático e terrestre 3. Análise dos factores que inflúen na familiarización <p>Contidos prácticos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Formulación metodolóxica da familiarización
Bloque temático 1. As habilidades básicas acuáticas	<p>Tema 3: Respiración acuática</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto 2. Influencia e importancia no ensino da actividade acuática 3. Inmersión e apnea 4. Descrición da técnica respiratoria 5. Formulación metodolóxica da respiración <p>Contido prácticos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Técnica respiratoria 2. Xogos respiratorios
Bloque temático 1. As habilidades básicas acuáticas	<p>Tema 4: Flotación: equilibrios e desprazamentos</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto 2. Fundamentación física 3. O equilibrio do corpo na auga 4. Evolución dos obxectivos 5. Variacións debidas á idade e ao xénero 6. Formulación metodolóxica da flotación 7. Clasificación das flotacións: variables de traballo 8. Test de flotación e relación coa respiración <p>Contidos prácticos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Formulación metodolóxica da flotación 2. Método para a xeración de tarefas, segundo a combinación de variables de traballo, aplicable a calquera habilidade 3. Tarefas motoras derivadas da combinación de variables de traballo das flotacións 4. Test de flotación 5. Formas xogadas

Bloque temático 1. As habilidades básicas acuáticas	<p>Tema 5. Propulsión: desprazamentos e equilibrios</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto 2. Forzas propulsoras actuantes: análise básica 3. Formulacións metodolóxicas da propulsión 4. Evolución dos patróns motores acuáticos 5. Clasificación das propulsións: variables de traballo 6. Aspectos comúns nas habilidades específicas propulsivas <p>Contidos prácticos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Formulación metodolóxica da propulsión 2. Tarefas motoras derivadas da combinación das variables de traballo das propulsións. 3. Formas xogadas.
Bloque temático 1. As habilidades básicas acuáticas	<p>Tema 6. Viraxes con respiración: xiros e desprazamentos</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O contexto da viraxe no ensino das habilidades propulsoras específicas 2. Fase da viraxe <p>Contidos prácticos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Formulación metodolóxica da viraxe con respiración
Bloque temático 1. As habilidades básicas acuáticas	<p>Tema 7. Mergullos: saltos e xiros</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Consideracións previas 2. Progresión metodolóxica: mergullo elemental 3. Progresión metodolóxica: mergullos de cabeza 4. O material 5. Clasificación dos mergullos: variables de traballo 6. Medidas de seguridade <p>Contidos prácticos</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Formulación metodolóxica dos mergullos elementais e de cabeza 2. Tarefas motoras derivadas da combinación das variables de traballo dos mergullos 3. Formas xogadas
Bloque temático 2. Aspectos metodolóxico-didácticos para o ensino das habilidades acuáticas	<p>Tema 8. Implementación do ensino das habilidades acuáticas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Métodos para o ensino das habilidades acuáticas 2. Tipos de estratexia práctica usadas na aprendizaxe das habilidades acuáticas 3. Evolución do método no ensino das habilidades acuáticas 4. Exemplos de aplicación de distintos métodos de ensino

Bloque temático 2. Aspectos metodolóxico-didácticos para o ensino das habilidades acuáticas	<p>Tema 9. Variables materiais que inciden nun programa para o ensino das habilidades acuáticas en piscinas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tipos de vaso 2. Organización da lámina de auga segundo as características do vaso 3. Temperatura da auga 4. Bancadas 5. Vestiarios 6. Praia da piscina 7. Accesos 8. Material auxiliar
Bloque temático 2. Aspectos metodolóxico-didácticos para o ensino das habilidades acuáticas	<p>Tema 10. Variables humanas que inciden nun programa para o ensino das habilidades acuáticas en piscinas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aspectos comúns aos estilos de ensino 2. Estilos de ensino aplicables nas habilidades acuáticas, exemplos prácticos
Bloque temático 3. Medios para a aprendizaxe das habilidades acuáticas	<p>Tema 11. Estrutura organizativa de para o ensino das habilidades acuáticas: a escola de actividades acuáticas</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obxectivos a cumprir por unha escola de actividades acuáticas 2. Organización 3. Intervención <p>Contidos prácticos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prácticas nunha Escola de Actividades Acuáticas 2. Elaboración de sesións e programación de actividades no ámbito dunha escola de actividades acuáticas.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	A4 C6 C7	1	0.25	1.25
Portafolios do alumno	B1 B4 B7	0	4	4
Sesión maxistral	A4 A26 A31 B12	25	30	55
Traballos tutelados	A8 A11 A12 A18 B2 B5 B6 B7 B8 B11 B19 B20	0	25.55	25.55
Práctica de actividade física	A5 A11 A21 A25 A27 A33 B1 B2 B4 B11 B17	21	10.7	31.7
Presentación oral	B7 B9 B16 C1	1	2.5	3.5
Lecturas	A27 B1 B7 B9 B15 C7	0	9	9
Proba mixta	A11 A18 A21 A25 A26 A27 A33 B1 B2 B7 B9 C1	2	14	16
Foro virtual	B7 B16 C1 C6	0	2	2
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	<p>O primeiro día de clase realizarase unha completa explicación dos aspectos tratados na guía docente co fin de que os alumnos coñezan as competencias que se pretende que adquiran.</p> <p>De igual forma, previo á realización de calquera dos traballos e actividades propostos, achegarase a información necesaria e procederase á organización dos alumnos para o seu óptimo desenvolvemento.</p>
Portafolios do alumno	<p>Aconséllase a súa realización, xa sexa de forma física ou dixital, aínda que non é computable na avaliación.</p> <p>Recoméndase ordenar por seccións, debidamente identificadas ou etiquetadas, que conteña os materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumno ao longo do curso académico, o que permitirá acceder rapidamente a calquera apartado.</p> <p>O portafolios debería de conter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - índice; - guía docente e folia sobre as competencias da materia; - apuntamentos e esquemas propios; - apuntamentos achegados polo profesor e anotacións; - apuntamentos elaborados e esquemas achegados por outros alumnos; - notas de clase; - guías para a realización de traballos e o seu desenvolvemento; - artigos técnicos ou científicos achegados polo profesor ou buscados polo alumno; - comentarios, análise e/ou resumos das lecturas solicitadas e dos documentos revisados polo alumno; - probas escritas: respostas a preguntas realizadas en clase polo profesor; - memoria de prácticas (apuntamentos manuscritos sobre as actividades desenvolvidas en clase); - dedicación horaria a cada unha das actividades realizadas ao longo do curso; - anotacións sobre as achegas realizadas sobre a materias por outros compañeiros; - preguntas formuladas e contestadas para incorporar á base de datos; - comentarios e valoración do traballo do profesor e do alumno; - suxestións sobre os contidos e o desenvolvemento da materia.
Sesión maxistral	<p>Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, ademais de actividades de solución de problemas ou o traballo en pequenos grupos, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.</p>

Traballos tutelados	<p>Traballos deseñados para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e nun escenario profesional. Está referido prioritariamente á aprendizaxe de "como facer as cousas";</p> <p>1) Traballo de prácticas externas: consiste na realización de prácticas, nunha escola de actividades acuáticas ou dun club de natación; constará dos seguintes apartados:</p> <p>a) Realización de prácticas sobre ensino das habilidades acuáticas con nenos entre 5 e 14 anos (desempeñando funcións de observador, axudante e profesor, segundo a fase do proceso): as prácticas realizaranse nunha escola de actividades acuáticas, de natación ou de wáter-polo durante un mínimo de 7 sesións e un máximo de 15:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Os labores a desempeñar durante eses días terán un carácter progresivo de intervención, comezando como meros observadores para logo desempeñar funcións de axuda no grupo asignado da escola, para por último converterse no profesor, aínda que sempre baixo a supervisión do responsable directo do grupo e con tutorización obrigatoria. - Con estas prácticas inténtase simular unha situación real onde se implique o alumno, o cal podemos considerar como unha boa preparación xa que nela non só ha de responder tecnicamente posto que tamén se involucra psicolóxica e emocionalmente no proceso de ensino-aprendizaxe. - O grupo de persoas, con que se desenvolva esta actividade de prácticas, e o seu nivel será acorde cos obxectivos e contidos da materia na que se acha integrada. - Intentarase facilitar a realización das prácticas tanto nas instalacións do Facultade como en piscinas próximas, pero no caso de que se interrompesen ou cesasen as actividades nelas se xestionará a posibilidade da realización das prácticas noutras instalacións que resulten de interese atendendo ás características e obxectivos das súas actividades, os seus horarios e a súa localización, facilitando na medida do posible as condicións de asistencia aos alumnos. <p>b) Memoria das prácticas referidas no apartado anterior sobre os aspectos máis representativos da mesma, seguindo un guion establecido, aos que se achegarán impresións e a crítica fundamentada do observador.</p> <p>2) Traballo de prácticas internas: traballo baseado nas prácticas realizadas en horario lectivo e/ou nas realizadas polo alumno para superar os requirimentos prácticos da materia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarase individual ou en pequeno grupo (máximo catro persoas); se ben, o traballo de grupo deberá reflectir un esforzo proporcional ao número de persoas que nel interveñan. - Deseño de carácter libre e con tutorización obrigatoria polo profesor. - O traballo pode ou non integrar os contidos das sesións prácticas; pero, en calquera caso, debería de tratar de integrar contidos teóricos desenvolvidos na materia. Pode ser ampliado coa documentación proposta na bibliografía; profundar nas progresións metodolóxicas expostas, achegando máis posibilidades extraídas de fontes documentais ou ben de elaboración propia; expoñer obxectivos, aplicación, sensacións que achegan as propias tarefas propostas. - A estrutura do traballo pode ser elixida polo propio alumno e incorporarlle cuantos apartados estime oportunos. - Debe ter un claro compoñente de aplicación e sería idóneo empregalo para a consecución dos requirimentos formulados no apartado avaliación práctica da actividade física. - Calquera dúbida sobre o traballo será resolta en horario de titoría xa sexa dunha forma individual ou colectiva. <p>Nota: de non se realizar estes traballos por razóns alleas ao alumno a súa porcentaxe da nota total pasará a sumarse á do exame teórico.</p>
---------------------	---

Práctica de actividade física	<p>Asistencia, execución e análise das prácticas programadas, cuxa constancia debería quedar reflectida de forma escrita no portafolios.</p> <p>Dado que a aprendizaxe de habilidades básicas axuda ao desenvolvemento de actividades máis complexas, establecerase unha xerarquía no proceso de aprendizaxe, de modo que cando sexa preciso se comezará a actividade coa observación de alguén que realice a experiencia ou no seu defecto coa presentación dunha referencia estándar para determinar os pasos máis básicos a realizar, posteriormente se definirán estes nunha secuencia lóxica de forma que un sirva de fundamento para o seguinte. En xeral a secuencia de intervención será como segue:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificar os obxectivos psicomotores ou sociomotores e os coñecementos que se han de posuír para conseguilos. - Presentar os diferentes pasos a desenvolver - Realizar unha demostración e repetila canto se precise, ata que os alumnos sexan capaces de ter unha imaxe mental xeral do que se solicita para que poidan iniciar a súa práctica. - Sinalar os erros máis comúns. - Facilitar a práctica dos alumnos, ata que sexan capaces de realizala con certo grao de competencia. - A avaliación da práctica da actividade física a través dos tests indicados no apartado avaliación, pretende que o alumno sexa consciente do seu nivel de execución, que aplique sobre o grupo de traballo e sobre si mesmo os coñecementos que vai adquirindo na materia, que valore a constancia e o esforzo para lograr as metas e adquira, se é posible, o interese pola práctica acuática. <p>Notas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - En función das circunstancias, incidirase ou non en determinados contidos. Por suposto, o carácter secuencial poderá segmentarse na medida que sexa necesario para facilitar ou perfeccionar a aprendizaxe. - Para a realización das prácticas en piscina é obrigatorio:<ul style="list-style-type: none"> + o uso de bañador de competición ou similar, non estando permitido o emprego de pantalóns deportivos, nin o uso de roupa interior; + gorro; ademais, recoméndase dispoñer doutro gorro de reposto; + calzado de piscina - Por outra banda, é posible e mesmo recomendable empregar neopreno de baixa densidade ou top térmico de 1 mm. de grosor.
Presentación oral	Exposición do resumo realizado dunha lectura, ou dunha compilación, ou dos aspectos máis destacables de calquera dos traballos tutelados.
Lecturas	Poñeranse a disposición dos alumnos, a través da plataforma de teleensino, unha serie de documentos escritos co fin de aprofundar nos contidos traballados e, tamén, discutir sobre eles. Tamén se propoñerán os títulos de obras relacionadas co ámbito das actividades acuáticas para o estudo, comprensión e argumentación de aspectos desenvolvidos na materia.
Proba mixta	Proba escrita utilizada para a avaliación da aprendizaxe que pode combinar ou non distintos tipos de preguntas: preguntas abertas de desenvolvemento, preguntas de opción múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación.
Foro virtual	<p>Espazo de discusión informal destinado aos estudantes para o tratamento dun tema ou problema, que se desenvolve a través dunha contorna virtual de aprendizaxe mediante ferramentas de comunicación asíncrona (foro). Serve para expresar as súas opinións sobre calquera aspecto que crean interesante.</p> <p>Os temas fundamentais a desenvolver poderán estar relacionados con:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prácticas de clase - prácticas en escola de actividades acuáticas - lecturas propostas polo profesor ou os alumnos - cuestións ou elementos sobre os que profundar durante as sesións <p>O profesor poderá introducir o tema, tamén a petición do alumnado, explicando o procedemento para seguir e os estudantes intervirán con comentarios reflexivos sobre o tema, cuestións, novas formulacións, etc.</p>

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	<ul style="list-style-type: none"> - Para a realización de cada un dos traballos titorizados formularanse reunións de grupo para explicar con detalle o procedemento a seguir para a súa realización. - Durante a realización do traballo de prácticas en escolas de actividades acuáticas deberase de realizar unha titoría (persoal ou a través da plataforma virtual), ademais da posibilidade da participación no foro. - Durante unha titoría poderanse formular suxestións para a realización do traballo de prácticas de clase. - Previa á realización do exame práctico poderase formular unha titoría práctica de carácter obrigatorio. - Os alumnos poderán solicitar que as titorías sexan de carácter práctico, se ben estas deberían ser polo menos en grupo reducido. - Utilizarase o correo electrónico como vía continua de comunicación entre profesor e alumnos ou grupos, grazas tamén ao correo da plataforma Moodle. - Consideración en casos de matrícula parcial: procurarase a atención ao alumnado, tras solicitude por correo electrónico, en horarios diferentes aos establecidos oficialmente no horario de titorías.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
--------------	--------------	------------	---------------

Traballos tutelados	A8 A11 A12 A18 B2 B5 B6 B7 B8 B11 B19 B20	<ul style="list-style-type: none"> - Calquera traballo presentado que non sexa orixinal, perderá a puntuación correspondente. - Calquera traballo con apartados copiados, perderá a puntuación correspondente, ao igual que o traballo do alumno que permita a copia. - Non realizar as prácticas ou non entregar a memoria de prácticas de calquera dos traballos tutelados, unha vez que o alumno se ha comprometido á súa realización, a través de correo electrónico, implicará a perda do 15% da nota final da materia. - É obrigatoria, como mínimo, a entrega do traballo en formato dixital. <p>Propóñense dous traballos ao longo do curso de carácter voluntario:</p> <p>1. Traballo de prácticas externas (15%):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Para que a memoria sexa avaliada deberase axustar ás normas específicas contempladas na plataforma Moodle da materia. - En caso de ser maior a demanda dos alumnos para realizar esta actividade que a oferta de prazas determinaranse os alumnos participantes en función da puntuación obtida no apartado lecturas ata a data da oferta. - Data de entrega: 10 días naturais despois de finalizada a última práctica na escola. <p>2. Traballo de prácticas internas (15%):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Para a súa cualificación será obrigatoria a participación en polo menos o 70% das clases teórico-prácticas, as cales poderán desenvolverse tanto na piscina como na aula. - Para que o traballo sexa avaliado debe atender ás normas xerais de presentación contempladas na plataforma Moodle da materia. - Data de entrega: aconséllase entregar unha semana despois da conclusión da última clase práctica; non se recollerá ningún traballo durante as dúas semanas previas á firma de actas. - Poderase solicitar calquera documento manuscrito utilizado durante o desenvolvemento das prácticas.	30
---------------------	---	---	----

Práctica de actividade física	A5 A11 A21 A25 A27 A33 B1 B2 B4 B11 B17	<ul style="list-style-type: none"> - Exame final de execución sobre contidos desenvolvidos nas prácticas. - A avaliación só se considerará con apto ou non apto, non existindo outro tipo de valoración. - Este apartado é obrigatorio e a non realización deste ou a non superación, en conxunto, das tarefas formuladas ou das cuestións realizadas implicará non aprobar a materia. - Previo á realización do exame práctico cada alumno deberá presentar en formato dixital (documento dispoñible en Moodle):<ul style="list-style-type: none"> a. Tempos empregados en cada un dos contidos traballados relacionados con cada un dos test de avaliación solicitados. b. Tempo total por sesión de práctica física relacionada co punto 1. c. Tempo total empregado en cada un dos contidos relacionados con cada un dos test solicitados de avaliación ao longo de todas a sesións. d. Tempo de práctica total, resultado da suma dos apartados do punto 3. - Previa á realización do exame práctico poderase formular unha titoría práctica de carácter obrigatorio. - Tareas concreta a realizar serán as seguintes:<ul style="list-style-type: none"> a) Mergullo de cabeza e deslizar en posición de mínima resistencia ata alcanzar 7.5 m sen efectuar ningún tipo de propulsión. b) Partindo dende a superficie, xunto á parede do vaso, somerxerse e recoller, antes de saír á superficie, 3 obxectos situados no fondo e a unha distancia de 5, 7.5 e 10 m, respectivamente, con respecto á situación de partida. b) 100 m nado crol con respiración lateral en menos de 100 s realizando viraxes elementais; o 2º parcial realizarase con respiración bilateral. c) 25 m pés braza con táboa d) 25 m nado braza - con correcta coordinación entre as accións de Brazos - Respiración - Pernas. e) 25 m pés costas cos brazos estendidos diante da cabeza f) 15 s pés de bicicleta estático +15 m pés de bicicleta - Poderase interromper a avaliación práctica no momento en que unha das probas, atendendo á orde indicada, non sexa superada. - Se se considera oportuno, poderase formular adicionalmente, a avaliación doutras tarefas realizadas durante as sesións prácticas.	0
Presentación oral	B7 B9 B16 C1	<p>Exposición pública do resumo dunha lectura, dunha reflexión ou dos aspectos máis destacables dun dos traballos tutelados (carácter voluntario):</p> <ul style="list-style-type: none"> - A presentación deberá estar ben preparada, seguindo unha orde das formulacións e demostrando un dominio de materia a expoñer. - A exposición do traballo tutelado poderá realizarse en pequeno grupo. - A presentación, se se desexa, poderá contar con soporte audiovisual. - Tras a exposición tanto o resto dos alumnos coma o profesor poderán realizar preguntas ou suxestións.	15

Lecturas	A27 B1 B7 B9 B15 C7	<p>Ao longo do curso presentarase a través de Moodle unha serie de controis para motivar á lectura dos documentos facilitados, así como para estimular o estudo e a resolución de dúbidas (carácter obrigatorio).</p> <p>Para que este apartado puntúe é necesario:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asistir a unha titoría para cubrir enquisa sobre satisfacción da avaliación docente; - cubrir cuestionario sobre adquisición de competencias da materia ao inicio e final do cuatrimestre.	15
Proba mixta	A11 A18 A21 A25 A26 A27 A33 B1 B2 B7 B9 C1	<p>Exame final teórico de toda a materia impartida na materia, no cal se incluírán os contidos tratados nas prácticas; o tipo de exame será de exposición escrita (preguntas de desenvolvemento temático e preguntas de respostas breves) e/ou cuestións obxectivas.</p>	37.5
Foro virtual	B7 B16 C1 C6	<p>Exposición de calquera dos problemas achados durante as sesións prácticas, xa sexa de situacións vivenciadas nas prácticas da propia materia ou ben das prácticas realizadas na escola de actividades acuáticas; así como de cuestións relacionadas con calquera outro aspecto do temario (carácter voluntario):</p> <ul style="list-style-type: none"> - A participación ha de estar documentada e ser reflexiva. - A mera participación no foro non implica obter cualificación ningunha.	2.5

Observacións avaliación

1. Requisitos indispensables para aprobar a materia, serán, pola seguinte orde:

1.a. Asistencia polo menos ao 70% das sesións para todos aqueles alumnos matriculados na materia por primeira vez ou no caso de segunda matrícula ou posterior se non se completou con anterioridade a porcentaxe indicada. No caso de que un alumno, presente razóns xustificadas documentalmente que lle impidan a asistencia ao 70% das clases deberá realizar un exame sobre cuestións e procedementos metodolóxicos do ensino das habilidades acuáticas, expostas durante o desenvolvemento da materia, en situación simulada na propia piscina.

1.b. Que o resultado do exame teórico sexa igual ou superior a 5.00.

1.c. Que o resultado do exame práctico sexa "apto".

1.d. Que a media ponderado resultado dos distintos elementos de avaliación sexa igual ou superior a 5.00; pola contra haberase de repetir o exame teórico. Segundo o exposto, a nota final obterase como resultado da media ponderado dos distintos apartados da avaliación, considerando que calquera porcentaxe correspondente a unha actividade que non sexa realizada, nin obrigatoria, pasará a integrarse no apartado do exame teórico-práctico.

2. Criterios de actuación cos estudantes lesionados na avaliación da práctica da actividade física:

2.a. Os alumnos lesionados poderán solicitar a adaptación das tarefas motrices a realizar nas probas de avaliación.

2.b. No caso de que a lesión non permita a realización da avaliación práctica esta levará a cabo nunha posterior oportunidade da mesma ou outra convocatoria.

3. Observacións con respecto ás convocatorias de exame e ás puntuacións das preguntas de exame:

3.a. Cada convocatoria consta de dúas oportunidades (xuño e xullo). Cando nunha mesma convocatoria un alumno ten unha cualificación de "non presentado" nunha oportunidade e "suspenso" na outra, no seu expediente constará na convocatoria como "suspenso".

3.b. Na folla de exame, a puntuación de cada pregunta farase explícita no caso de que as preguntas teñan un valor diferente.

4. Mantemento de notas na segunda oportunidade da convocatoria:

Manteranse as cualificacións obtidas en calquera dos apartados de avaliación logrados na primeira oportunidade de cada convocatoria.

5. Mantemento de notas en convocatorias posteriores:

5a. Manteranse as cualificacións obtidas en calquera dos apartados de avaliación logrados en convocatorias anteriores, exceptuando o caso dun posible cambio do docente que imparta a materia.

5.b. Os criterios para as convocatorias extraordinarias serán os mesmos aos xa establecidos.

6. Consideración en casos de matrícula parcial:

6.a. Primeira oportunidade: manteranse os requirimentos expostos para a matrícula ordinaria; é dicir, o alumno deberá realizar as tarefas expostas para as apartado "lecturas" e a "proba mixta" xa que son de carácter obrigatorio; o resto son de carácter optativo, de modo que para a obtención da nota final atenderase ao establecido no punto 1 do presente apartado "observacións de avaliación", aínda que só se requirirá do 80% de asistencia ás clases prácticas.

6.b. Segunda oportunidade e convocatorias posteriores: aplicarase o establecido nos anteriores apartados 4 e 5.

7. Idioma do exame

O exame estará no idioma de impartición da materia; se algún alumno desexa unha copia do exame no outro idioma oficial da UDC, deberá solicitalo ao profesor, como mínimo, unha semana antes da data da súa realización.

Bibliografía básica

- Arellano Colomina, R. (2010). Entrenamiento técnico de natación. Sevilla: CultivaLibros
  - Brockmann, P. (1978). Natación. Ayudas Metodológicas para la Enseñanza. Buenos Aires: Kapelusz
  - Conde, E., Peral, F. L. y Mateo, L. (1997). Educación Infantil en el Medio Acuático. Madrid: Gymnos.
  - Counsilman, J. (1988). La natación. Ciencia y Técnica para la Preparación de Campeones. Barcelona: Hispano Europea.
  - Counsilman, J. E., & Counsilman, B. E. (1994). The new science of swimming. New Jersey: Prentice-Hall.
  - Dash, M. (2006). Conquer your fear of water.. Bloomington, Indiana: AuthorHouse.
  - Diem, L., Bresges, L. y Hellmich, H. (1978). El Niño Aprende a Nadar.. Valladolid: Miñón.
  - Dubois, C. y Robin, J. (1992). Natación. . Lérida: Agonos.
  - Esteva, S. (1977). La natación moderna. Barcelona: de Vecchi
  - Franco, P. y Navarro, F. (1980). Natación. Habilidades Acuáticas para todas las Edades. Barcelona: Hispano Europea
  - García, R. (1993). Guía para la gestión de las piscinas. Madrid: Campomanes
  - Guerrero, R. (1991). Guía de las actividades acuáticas. Barcelona: Paidotribo
  - Langendorfer, S. J. y Bruya, L. D. (1995). Aquatic Readiness: Developing Water Competence in Young Children.. Champaign, Illinois: Human Kinetics.
  - Lewin, G. (1983). Natación.. Madrid: Pila Teleña
  - Maglischo, E.W. (1986). Nadar más Rápido.. Barcelona: Hispano Europea
  - Mantiléri, A. (1984). Los Niños y el Agua. Actividades Lúdicas en Piscinas. . Madrid: Narcea
  - Mielke, W. y Braecklein, H. (1981). Natación. Conocimiento, Métodos de Enseñanza, Práctica Deportiva. Barcelona: Aedos
  - Moreno, J. A. y Gutiérrez, M. (1998). Bases Metodológicas para el aprendizaje de las Actividades Acuáticas Educativas. Zaragoza: INDE
  - Navarro, F. (1978). Pedagogía de la Natación. Valladolid: Miñón
  - Navarro, F. (1990). Hacia el Dominio de la Natación. Madrid: Gymnos
  - Ocón, A. (1978). Manual de Actividades Acuáticas. Esplugas de Llobregat: I.N.E.F. Barcelona.
  - Sánchez, J. A. (1994). Prácticas Formativas para Iniciar en la Natación. En XIV Congreso Nacional de Entrenadores de Natación,
  - Sánchez, J. A. y Palacios, J. (1994). Las Zambullidas: Didáctica, Recreación y Seguridad. (Vol. 14).. La Coruña: Centro Galego de Documentación e Edicións Deportivas.
  - Schmitt, P. (1996). Nadar. Del Descubrimiento al Alto Nivel. Barcelona: Hispano Europea.
  - Thomas, D. G. (1989). Teaching Swimming. Champaign, Illinois: Leisure Press.
  - Thomas, D. G. (1989). Swimming.. Champaign, Illinois: Leisure Press.
  - Zambrana, J. y Rodríguez, J. (1986). Natación Básica. (Vol. 2).. Madrid: Alhambra
  - Varios (1985). Sobre el agua. Natación y otras actividades acuáticas en piscinas.. Madrid: Comunidad Autónoma de Madrid
  - Varios (2015). Curso de Monitor. Madrid: Escuela Nacional de Entrenadores. F.E.N.
  - Vasconcelos, A. (1978). O ensino da Natação.. Lisboa: I.S.E.F.
- Os documentos de traballo de lectura voluntaria para o alumnado inclúiranse en cada un dos temas da plataforma Moodle, onde terán acceso directo.

Bibliografía complementaria

Os documentos de traballo de lectura voluntaria para o alumnado incluíranse en cada un dos temas da plataforma Moodle, onde terán acceso directo. Bloque Temático 1. Ahr, B. (1994). Nadar con bebés e niños pequenos. Barcelona: Paidotribo. Ahrendt, L. (2002). Baby swimming (A. Lammert, Trans.). Oxford: Meyer & Meyer Sport. Andreas, P. (1978). Natación para Todos. (2ª ed.). (Vol. 13). León: Everest. Andolfi, M., y Parigiani, M. (1989). Scuola Nuoto. Esperienze dal bordo vasca. Bologna: Zanichelli. Barbany Grau, G. (2007). Los bebés en el agua : una experiencia fascinante. Badalona. Barbero, A. (1990). Aspectos que se modifican en las conductas acuáticas y bases y contenidos teóricos de las habilidades de natación. I Parte. N-S-W, 12 (67), 18-33. Barbero, A. (1990). Zambullidas y Giros. N-S-W, XII(68), 6-15. Bucher, W. (1995). 1000 Ejercicios y Juegos de Natación y Actividades Acuáticas. Barcelona: Hispano-Europea. Cabello, A. (1997). Natación para Adultos. Madrid: Gymnos. Camerino, O. (1990). Nuevas Actividades Recreativas Acuáticas: Animación, Juegos y Relajación en el Agua. Paper presented at the X Congreso Nacional de Entrenadores de Natación, Lleida. Capllonch, M. (1988). Desarrollo de la Autonomía en el Medio Acuático (2ª Parte). Revista de Educación Física (24), 17-20. Castillo, M. (1991). El desarrollo de las habilidades motrices acuáticas. Comunicaciones Técnicas(4), 25-33. Castillo, M. (1994). Actividad Acuática y Embarazo: Apuntes para la Realización de un Proyecto Ideal. Comunicaciones técnicas (3), 15-24. Castillo, M. (1999). Actividades Acuáticas en niños de 1 a 3 años y de 3 a 5 años. En I Jornada Gallega de Natación Básica y Competitiva, A Coruña. Catteau, R. y Garoff, G. (1986). L'enseignement de la Natation (3ª ed.). Paris: Vigot. Chollet, D. (2003). Natación deportiva (1ª ed.). Barcelona: INDE. Cirigliano, P. (1989). Iniciación Acuática para Bebés (1ª ed.). Buenos Aires: Paidós. Colado Sánchez, J. C. (2004). Acondicionamiento físico en el medio acuático. Barcelona: Paidotribo. Conde, E., Peral, F. L. y Mateo, L. (1997). Educación Infantil en el Medio Acuático. Madrid: Gymnos. Cross, R. (1990). How to Coach Swimming. (1ª ed.). London: Willows Books. Defosse, G. (1993). Mire Señorita: ¡Nado! Revista de Educación Física (46-47-48), 13-16. Duffield, M. H. (1985). Ejercicios en el Agua. Barcelona: Jims. Franco, A. y Vázquez, J. (1989). I Seminario de Natación Especializada. Madrid. ENE-FEN Fouace, J. (1979). Nadar antes de Andar. Los Niños Anfibios. Madrid: Paraninfo. García, J. L. (1992). Natación Comunitaria. En XII Congreso de la Asociación Española de Técnico de Natación, (pp. 223-281). La Manga del Mar Menor (Murcia): A.E.T.N. González, C. A. y Sebastiani, E. M. (2000). Actividades Acuáticas Recreativas. Zaragoza: INDE. Gourlaquen, C. y Roulex, J. L. (1993). Aquagym. La Gimnasia en el Agua. Madrid: Tutor. Herran, J. A. (1988). La Adaptación y Familiarización en Función de los Minusválidos. Comunicaciones Técnicas, II (1), 1-17. Jarvis, M. (1967). Tu libro de saltos. Barcelona: Sintés. Joven, A. (2001). Estudio y Evolución de las Actividades Acuáticas: la Formación de Técnicos. Unpublished Tesis doctoral, Universidad de Barcelona, Barcelona. Kennel, L. (1988). Secuencia metodológica por niveles en natación. Revista de Educación Física(22), 9-15. Kochen, C. y McCabe, J. (1986). The Baby Swim Book. Champaign, Illinois: Leisure Press, Human Kinetics. Laughlin, T. (2010). Inmersión total. Un método revolucionario para nadar mejor, más rápido y fácilmente (L. Lopez Bonilla, Trans.). Badalona: Paidotribo. Le Camus, J. (1993). Las prácticas acuáticas del bebé. Barcelona: Paidotribo. Lloret, M. (1993). Los Programas Acuáticos de Salud. En 3º Congreso de Actividades Acuáticas, (pp. 150-158). Barcelona: S.E.A.E. Lloret, M. y León, C. (1993). La Gestión de los Programas de Salud. En 3º Congreso de Actividades Acuáticas, (pp. 174-191). Barcelona: S.E.A.E. Lloret, M., Conde, C., Fagoaga, J., León, C. y Tricas, C. (1995). Natación Terapéutica. Barcelona: Paidotribo. Lloret, M. y Pena, L. (1999). Embarazo y Actividad Acuática. Apuntes. Medicina de l'esport, 131 (34), 25-36. Lucero, B. (2009). The 100 best swimming drills (2ª ed.). Maidenhead: Meyer & Meyer Sport. Mantiléri, A. (1984). Los Niños y el Agua. Actividades Lúdicas en Piscinas. Madrid: Narcea. Martín, O. (1993). Juegos y recreación deportiva en el agua (1ª ed.). Madrid: Gymnos. Martínez, J. (1989). La Zambullida dentro del Proceso de Familiarización en la Enseñanza de la Natación. Comunicaciones Técnicas (1), 25-30. Martón, C. (1992). Hacia un Enfoque Educativo de la Natación Sincronizada. En XII Congreso de la Asociación Española de Técnico de Natación, (pp. 211-222). La Manga del Mar Menor (Murcia): A.E.T.N. Meredith, S., Hicks, C. y Stephens, J. (1988). Teach your Child to Swim. London: Usborne Publishing. Noble, J. y Cregeen, A. (2001). Natación para niños. Juegos y actividades (A. Cuevas, Trans.). Madrid: Tutor. Oña, A. (1991). Control de los Procesos de Ansiedad en el Aprendizaje de la Natación. En XI Congreso Nacional de Entrenadores de Natación, (pp. 74-77). Granada Pansu, C. (2002). El agua y el niño : un espacio de libertad, unas relaciones privilegiadas. Barcelona: INDE. Pelayo, P. y Wojciechowski, P. (1992). La Resolución de los Problemas Respiratorios en Natación. Revista de Educación Física(44), 12-18. Pelayo, P. y Wojciechowski, P. (1993). La Resolución de los Problemas Respiratorios en Natación. Revista de Educación Física(50), 31-40. Pinyol, C. J. (1996). Movernos en el agua. Desarrollo de las posibilidades educativas, lúdicas y terapéuticas en el medio acuático.

Barcelona: Paidotribo. Rodríguez, J. A. (1992). Los Objetivos de la Actividad Acuática en la 3ª Edad. En I Jornadas Técnicas sobre Actividades Acuáticas, La Coruña. Romero, R. (1993). Posibilidades en la Gestión de una Piscina. Comunicaciones técnicas (2), 25-30. Ruiz, L. M. (1987). Desarrollo Motor y Actividades Físicas. Madrid: Gymnos. Shea, E. J. (1986). Swimming for Seniors. Champaign, Illinois: Leisure Press. Silla, D. (1985). Experiencia de Educación Física de Base en el Medio Acuático. Revista de Educación Física(2), 27-32. Siquiero, S. (1987). El factor miedo en el aprendizaje de tareas motrices (una reflexión al enseñar tareas motrices al niño). Revista de Educación Física(15), 26-30. Soler, A. y Jimeno, M. (1998). Actividades Acuáticas para Personas Mayores. Fundamentos Teóricos y Sesiones Prácticas. Madrid: Gymnos. Sova, R. (1993). Ejercicios Acuáticos. Barcelona: Paidotribo. Valbuena, L. (1991). Sistemática del Ejercicio. Comunicaciones Técnicas(5), 27-34. Vallone, E. (1996). Gymswim. Barcelona: Martínez Roca. Varios (1987). The A.S.A. Guide to better Swimming. London: Pan Books. Varios (1992). Salvamento Acuático y Primeros Auxilios (1ª reimpresión ed.). Lugo: Servicio de Publicaciones de la Diputación Provincial de Lugo. Varios. (2001). Jornadas de Orientación pedagógica para profesores de la ENE -Curso de profesor de natación-, Madrid. Varios. (2009). Aplicación de las actividades acuáticas a la clase de educación física. Granada: Ada Book. Vasconcelos, A. (1978). O ensino da Natação. Lisboa: I.S.E.F. Vázquez, J. (1999). Natación y Discapacitados. Intervención en el Medio Acuático. Madrid: Gymnos. Vezzoli-Clapiès, D. (1993). En el Agua... Yo Atiendo. Revista de Educación Física(50), 18-20. YMCA (1987). Parents´ Guide to Y Skippers. Helping Your Child in the Five and Under Aquatic Program. Champaign: Human Kinetics Publishers. YMCA (1987). Y Skippers. An Aquatic Program for Children Five and Under. Champaign: Human Kinetics. Bloque temático 2. Álvarez, J.L. (1994). Aspectos Básicos a Tener en Cuenta en las Características de la Instalación Acuática. Documento presentado en VI Seminario de Natación Especializada. Didáctica y Gestión de la Enseñanza, Madrid. Barbero, A. (1992). Nadando desde el Principio. Comunicaciones Técnicas (1), 41-43. Cabanas, J. (1992). Evolución del Planteamiento Recreativo y Estrategias de Uso del Material. Documento presentado en XII Congreso de la Asociación Española de Técnico de Natación, La Manga del Mar Menor (Murcia). Cabanas, J. (1992). Natación de Bebés. Documento presentado en XII Congreso de la Asociación Española de Técnico de Natación, La Manga del Mar Menor (Murcia). Conde Pérez, E., Peral Pérez, F. L. y Mateo Torres, L. (1997). Educación Infantil en el Medio Acuático. Madrid: Gymnos. de Knop, P. (1993). Natación recreativa. Aspectos Prácticos y Metodológicos. Documento presentado en 3º Congreso de Actividades Acuáticas, Barcelona. Franco, P. y Navarro, F. (1980). Natación. Habilidades Acuáticas para todas las Edades. Barcelona: Hispano Europea. García, J. L. (1992). Natación Comunitaria. En XII Congreso de la Asociación Española de Técnico de Natación, (pp. 223-281). La Manga del Mar Menor (Murcia): A.E.T.N. García, M. A. (1991). La Experiencia del Centro M-86. En XI Congreso Nacional de Entrenadores de Natación, (pp. 108-109). Granada: Gosálvez, M. (1994). Criterios Metodológicos y de Organización en las Escuelas de Iniciación a la Natación. En III Jornadas Técnicas sobre Actividades Acuáticas, (pp. 25). La Coruña: Federación Gallega de Natación. Hernando, J. A. y Castellví, J. (1993). La Piscina Ideal. En 3º Congreso de Actividades Acuáticas, (pp. 201-209). Barcelona: S.E.A.E. Mestre, B. (1994). La Comunicación, el Aprendizaje Motor y la Enseñanza de la Natación. N-S-W, XVI (2), 36-44. Moreno, J. A. y González, J. (1994). Juegos Modificados Acuáticos con Material Reciclado: Una Alternativa Didáctico-Recreativa. Comunicaciones técnicas (2), 29-41. Moreno, J. A., & Gutiérrez, M. (1998). Bases Metodológicas para el aprendizaje de las Actividades Acuáticas Educativas (1ª ed.). Zaragoza: INDE. Oliver, J. (1993). Impacto del Nuevo Material para las Actividades Acuáticas. En 3º Congreso de Actividades Acuáticas, (pp. 94-113). Barcelona: S.E.A.E. Rico, I. y Navarro, F. (1994). Estilos de Enseñanza en Natación. N-S-W, XVI(2), 16-24. Rojo, P. (1985). La Natación Preescolar. Una Alternativa en la Educación Integral del Niño. En Congreso Técnico de Natación, (pp. 13-19). Vigo: Escola Galega do Deporte. Ruiz, L. M. (1994). Variables que Influyen en el Proceso de Adquisición Motriz en la Enseñanza de la Natación. En VI Seminario de Natación Especializada. Didáctica y Gestión de la Enseñanza, (pp. 57-79). Madrid: Federación Española de Natación. Serra, C. (1986). La natación de base. N-S-W, 8(48), 12-14. Siquiero, S. (1987). El factor miedo en el aprendizaje de tareas motrices (una reflexión al enseñar tareas motrices al niño). Revista de Educación Física (15), 26-30. The-American-National-Red-Cross. (1992). Swimming & Diving. Boston, MA: StayWell. Tuero, C., Albarracín, A. y Eserverri, M. (1994). La Enseñanza de la Natación o la Necesidad de un Cambio. N-S-W, XVI (4), 16-19. Varios. (1989). Entrenamiento Deportivo en la Edad Escolar. Cádiz: Junta de Andalucía/Universidad Internacional Deportiva de Andalucía. Vivensang, J. (1993). Pedagogía Moderna de la Natación. Documento presentado en 3º Congreso de Actividades Acuáticas, Barcelona. YMCA. (1999). Teaching swimming fundamentals. Champaign, IL: YMCA. Bloque temático 3 Balonmano.

Fundamentos y Etapas de Aprendizaje. Madrid: Gymnos. Arellano, R. (1989). Planificación del Entrenamiento en la Edad Escolar. En Entrenamiento Deportivo en la Edad Escolar, (pp. 289-308). Cádiz: Junta de Andalucía/Universidad Internacional DEportiva de Andalucía. Barbero, A. (1994). La Planificación y Programación de las Actividades Acuáticas en un Centro de Natación. En VI Seminario de Natación Especializada. Didáctica y Gestión de la Enseñanza, (pp. 23-42). Madrid: Federación Española de Natación. Catteau, R. y Garoff, G. (1986). L'enseignement de la Natation (3ª ed.). Paris: Vigot. Delgado, G. (1985). Actividad Físico-Motriz de 8 a 11 años. En Congreso Técnico de Natación, (pp. 43-65). Vigo: Escola Galega do Deporte. Delgado, G. (1992). Deportes en la Edad Escolar. ¿Conclusiones Definitivas? N-S-W, XIV (79), 75-86. Deusa, A. (1994). El Control de Uso en la Piscina Cubierta Municipal de Gandía. Estructura de la Escuela de Natación. En VI Seminario de Natación Especializada. Didáctica y Gestión de la Enseñanza, (pp. 187-194). Madrid: Federación Española de Natación. Díaz, D. y Hevia, R. (1992). Estructura y Funcionamiento de la Escuela Municipal de Natación de Avilés (Asturias). En XII Congreso de la Asociación Española de Técnico de Natación, (pp. 144-165). La Manga del Mar Menor (Murcia): A.E.T.N. Díaz, P. A. (1989). En Busca de Nuestros Campeones (2ª Parte). Comunicaciones Técnicas(2), 43-57. García, J. L. (1992). Natación Comunitaria. En XII Congreso de la Asociación Española de Técnico de Natación, (pp. 223-281). La Manga del Mar Menor (Murcia): A.E.T.N. García, M. A. (1991). La Experiencia del Centro M-86. En XI Congreso Nacional de Entrenadores de Natación, (pp. 108-109). Granada: Gines, G. (1990). La Actividad de la Natación en un Club Privado. N-S-W, XII(69), 33-44. Gosálvez, M. (1994). Criterios Metodológicos y de Organización en las Escuelas de Iniciación a la Natación. En III Jornadas Técnicas sobre Actividades Acuáticas, (pp. 25). La Coruña: Federación Gallega de Natación. Guido, C. (1986). Planeamiento de la Natación. N-S-W, VIII (47), 26-48. Jimeno, M. y López, C. T. (1991). Modelo de Escuela Municipal de Iniciación a la Natación. Comunicaciones Técnicas (6), 57-82. López, C. (1991). Organización, evaluación y sistema de enseñanza de la natación en el instituto municipal de deportes. En XI Congreso Nacional de Entrenadores de Natación: Ciencia y natación: su aplicación práctica, (pp. 78-94). Granada: A.N.E.N. López, C. T. (1991). Organización, Evaluación y Sistema de Enseñanza de la Natación en el Instituto Municipal de Deportes. En XI Congreso Nacional de Entrenadores de Natación, (pp. 78-94). Granada: Martín, I. y Rico, I. (1994). Planificación de la Natación en la Edad Escolar. N-S-W, XVI(1), 6-20. Mateo, D. (1992). La Natación en la Edad Escolar un Reto para los Próximos Años. En I Jornadas Técnicas sobre Actividades Acuáticas, (pp. 10). La Coruña: Federación Gallega de Natación. Meseguer, L. y Grech, M. (1992). Gestión de los Programas de Natación del Patronato Municipal de Deportes de Murcia. En XII Congreso de la Asociación Española de Técnico de Natación, (pp. 166-177). La Manga del Mar Menor (Murcia): A.E.T.N. Suárez, M. (1992). Programa de una Escuela de Natación en un Club (R.C.D. Covadonga 90/91). Comunicaciones Técnicas (1), 5-13. Tejero, F. (1991). Proceso de Entrenamiento en las Primeras Etapas del Nadador. En I Jornadas UNISPORT sobre Natación. Aprendizajes Básicos, Alta Competición, Arbitrajes, 203 (pp. 3-20). Málaga: Unisport/Junta de Andalucía. Vaca Escribano, M. J. y Prieto Flores, I. (2003). Aprender a nadar en la escuela. Barcelona: Paidotribo. Varios (1992). Propuesta de Secuencia. Educación Física. Primaria (1ª ed.). Madrid: M.E.C. y Editorial Escuela Española. Varios (1993). O Currículo da Educación Primaria de Galicia. Reforma Educativa (1ª ed.). Editorial Escuela Española.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Iniciación en deportes II (Natación) (optativa)/620G01313

Actividades acuáticas saudables e socorrismo (optativa)/620G01042

Iniciación en deportes VI (Natación sincronizada)/620G01414

Observacións

Dado o carácter teórico - práctico da materia, diversas metodoloxías formuladas están encamiñadas a favorecer que o alumno adquira aprendizaxes que lle resulten de maior dificultade; deste modo o traballo sobre as prácticas motoras poderá ser de grande interese para familiarizarse coa observación das habilidades acuáticas e iniciarse na elaboración de tarefas que faciliten a consecución dun determinado obxectivo; se ben dada a posibilidade grupal do traballo, á súa vez poderá resultar proveitoso para aqueles alumnos que carezan dunha elevada competencia motora relacionada co medio acuático. Por outra parte, o traballo tutelado dirixido á realización de prácticas nunha escola de actividades acuáticas, permitirá familiarizarse co ámbito, observar e analizar o traballo desenvolvido nestas e poñer en prácticas con alumnos reais, non compañeiros, os coñecementos e experiencias adquiridos na materia.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías